

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 13. januarja 1986 - Leto XXXVIII. - Štev. 1. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Ni drugih izbir, razen enotnosti v boju za pravice naše manjšine

Leto 1984 bi lahko označili kot «leto množičnih nastopov» naše manjšine za svoje pravice: zbor javnih delavcev v kulturnem domu v Trstu, Travnik, Bazovica, Trebče... Sledilo je leto neizpolnjenih pričakovanj in upanja, da se bo na vrhu nekaj vendarle spremenilo in da nam bo socialistični vladni predsednik dal to, kar je obljubil v Beogradu in naši enotni delegaciji. Najbrž smo res verjeli, da je Craxi «mož beseda» in se v tem razlikuje od drugih ministrskih predsednikov. V omami upanja pa najbrž nismo bili dovolj pozorni na dejstvo, da je socialistični predsednik vlade bil (in je) talec v petstrankarski koaliciji, v kateri imajo še vedno glavno besedo konzervativne sile. Njegova politika ločevanja leve in desne je ošibila še tiste demokratične sile, ki bi lahko zagovarjale naše zahteve. Sicer pa ne smemo po-

Stojan Spetič

zabiti, kolikšna je teža, ki jo ima naša problematika na mizi ministrskega sveta ali rimskih zborov parlamenta. Ta teža je pravzaprav neznatna, le redki so, ki se ukvarjajo z našimi problemi in še ti so v glavnem predstavniki mejnih področij, torej neposredno zainteresirani. Doslej Italija ni obravnavala manjšinske problematike v luči demokratičnih načel, pač pa predvsem in izključno v odvisnosti krajevnih razmer in odnosov, morda tudi mednarodnih stikov in pritiskov. Nič več. Človekove pravice in državljanske svoboščine ostajajo prej ko slej le puhla fraza za polemiko do vzhodnoevropskih držav, nikakor ne temelj reševanja notranjih problemov.

Tako smo na pragu lanske pomladi

doživeli Craxijev obisk v Beogradu in javno izrečeno obljubo, da bo vprašanje slovenske manjšine rešeno. Bili so časi, ko se je Craxi še postavljaval s svojo «sposobnostjo odločanja», zato je naročil ministru za dežele Vizziniju, naj zakonski predlog za globalno zaščito pripravi v roku desetih dni.

Res nas je Vizzini mesec dni pozneje sprejel v svojem uradu in obljubil sestavo zakonskega osnutka vlade. Craxija je popravil le glede rokov, saj je obljubil, da nam ga bo pokazal «čez tri tedne», najkasneje «čez mesec dni».

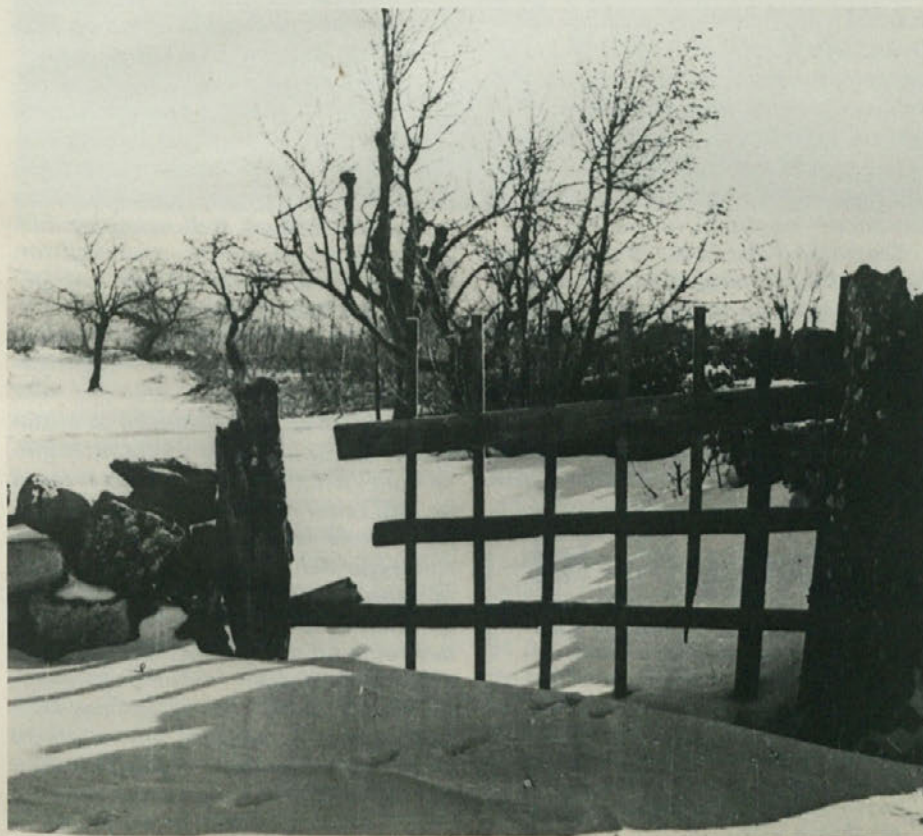
Že tedaj smo slovenski komunisti povedali, da si ne smemo delati pretiranih utvar. Nadaljevati moramo s pritiskom in mobilizacijo javnega mnenja. Predvsem pa moramo pridobiti za to italijanske demokratične sile, ki so nam bile pripravljene pomagati v tem boju. Kajti bali smo se (žal je bila bojazen upravičena), da je obljuba z vladnim zakonom, ki naj bi «pospešil postopek», v resnici le pretveza za novo zavlačevanje v trenutku, ko bi moral postopek na parlamentarni ravni preiti «k stvari», torej k združevanju obstoječih zakonskih besedil.

Kakšna je bila, pravzaprav, razlika med ponujenima postopkoma? Ubirati pot vladnega osnutka je pomenilo, da bo vsebino naše zaščite ter obseg naših pravic opredeljevala vladna koalicija petih strank, medtem ko bi komunistični opoziciji ne ostalo drugega, kot da skuša spremeniti zakonsko besedilo z izboljševalnimi popravki šele v drugem obdobju parlamentarne obravnave.

Vztrajati pri parlamentarni poti pa je pomenilo pristopiti k združevanju zakonov v ožjem odboru senatne komisije za ustavna vprašanja, kjer bi bilo bistvenega in odločujočega pomena soočanje med tremi največjimi italijanskimi strankami — demokristjani, komunisti in socialisti, ne glede na to, ali so v vladi ali v opoziciji.

Slovenci smo bili pravzaprav postavljeni pred izvršeno dejstvo. Uspelo nam je doseči vsaj to, da se parlamentarni po-

Nadaljevanje na 8. strani

Kraški motiv (foto Magajna)

Vsakoletni obračun boja za uveljavitev pravic slovenskih manjšin za mejo SRS

Vsakoletni sprejem predstavnikov slovenskih narodnih skupnosti, ki živijo za mejo, s predstvom socialistične republike Slovenije, slovensko vlado in voditelji najpomembnejših družbenopolitičnih organizacij je dobra priložnost, da se opravi obračun minulega leta in torej rezultatov prizadevanj za uveljavitev istovetnosti in pravic slovenskega naroda kot celote.

Letos ni mogoče reči, da je bil ta obračun pozitiven, čeprav so bili vloženi ustrezni napor posameznih manjšin in kljub splošnemu uveljavljanju slovenskega naroda kot celote tako v jugoslovanskem kot širšem mednarodnem prostoru.

V prostorih izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije so delegate narodnih manjšin iz Italije, Avstrije in Madžarske pričakali predsednik predstava Slovenije France Popit, predsednik slovenske vlade Dušan Šinigoj, tajnik zveze komunistov Marinc, predsednik socialistične zveze Šetinc, predsednik sindikatov Orožen, predsednik slovenske skupščine Hafner in drugi.

Uvodne misli sta podala Popit in Šinigoj. Popit je uvodoma poudaril, da Slovenci «v uresničevanju lastne narodne skupnosti nismo nikoli zatirali ali ogrožali nikogar», nasprotno, boj za svoje pravice smo vključevali v širše napore vseh miroljubnih ljudi.

Popit je zatem poudaril, kako je skrb za narodne manjšine stalna naravnost, ki je nihče ne more in ne sme opustiti ali zanemariti. Odnos med matičnim narodom in lastnimi manjšinami za mejo pa je pravica, priborjena v dolgem in zelo zapletenem boju skupaj z matičnim narodom in progresivnimi silami sosednjih narodov.

Slovenija vztraja, naj se uresničijo meddržavni sporazumi, ki zadevajo Slovence v Italiji in Avstriji, vendar se ne zanaša samo na izvajanje pogodb, ampak na realno obstoječe možnosti, lastne dejavnosti in uresničevanje interesov med sosedi.

Preteklo leto, je nadaljeval Popit, na splošno ni spremenilo položaja Slovencev v sosednjih deželah. Še vedno ni sprejet zaščitni zakon za Slovence v Italiji in ni jasno, kako se bo to vprašanje uredilo.

Glede položaja koroških Slovencev je Popit omenil srdit boj okoli problema dsvojezičnega šolanja, za porabske Slovence pa je menil, da se je lani marsikaj spremenilo na bolje in želeli je, da bi to potekalo skladno z željami samih porabskih Slovencev.

Popit je na koncu omenil težave v Ju-

goslaviji ter poudaril, da ne more in ne sme biti razlik v gledanju na zaščito manjšin. Moti se, torej, kdor misli, da lahko obstajajo take razlike v Jugoslaviji, ki mora po ustavi vključevati manjšinsko vprašanje v sklop človekovih pravic, politiko dobrega sosedstva ter spoštovanja samostojnega položaja in odločanja samih manjšin.

Za njim je o konkretnih vprašanjih, s katerimi se ubada Slovenija, govoril predsednik slovenske vlade Šinigoj, ki je pridal velik pomen pomoči za gospodarski razvoj slovenskih manjšin za mejo, čeprav v otežkočenih pogojih gospodarjenja na splošno. Probleme gospodarskega razvoja manjšin bo Slovenija vključila tudi v svoj bodoči petletni razvojni načrt in to s sodelovanjem samih narodnostnih skupnosti. Šinigoj je na koncu omenil velik pomen enotnosti celotnega slovenskega naroda, ki ga poleg matice in manjšin v zasejstvu sestavljajo tudi zdomci, še posebej tisti v Združenih državah Amerike in Južni Ameriki.

Sledila je razprava, v katero so posegli predstavniki zamejskih Slovencev in posamezni javni delavci iz Slovenije.

Uvodoma je v imenu enotne delegacije Slovencev v Italiji govoril Viljem Černo iz Benečije. Ugotovil je, da je desnici uspelo preprečiti osvojitve zaščitnega zakona vsakokrat, ko se je pojavila še tako nepomembna politična volja. Dokaz tega je spoznanje, da je Italija sedaj pripravljena uzakoniti samo že pridobljene pravice, obenem pa hoče odtrgati od narodnega telesa beneške Slovence, pa tudi sicer ponujajo naši manjšini ponovno delitev na kategorije, na Slovence v mestih in na podeželju.

Senatorka Jelka Grbec je zaskrbljena, ker je postopek osvajanja zaščitnega zakona prepočasen, tudi zaradi nesoglasja med vladnimi strankami. Pred letom izrečene Craxijeve obljube v Beogradu so bile le pobožna želja, ki je ni bilo mogoče uresničiti. Sedaj je pozitivno samo dejstvo, da je pristojna senatna komisija dala vladi rok do 15. januarja. V tem

času naj predloži svoj zakon, ali pa prepusti parlamentu nadaljnje usklajevanje zakonskih besedil. Pozitivno je vsekakor tudi dejstvo, da je v finančni zakon in državni proračun bilo vključeno kritje 35 milijard za potrebe morebitne globalne zaštite.

Predsednik zveze slovenskih organizacij s Koroške, Feliks Wieser je poudaril, da so koroški Slovenci med najbolj ogroženimi skupnostmi v Evropi, katerim se položaj iz leta v leto slabša. Trenutno morajo braniti usodo dvojezičnega šolstva. O postopni asimilaciji govore tudi podatki ljudskih štetij.

O položaju porabskih Slovencev na Madžarskem je spregovorila Sofja Körnjek, ki je omenila predvsem pozitivni podatek zaustavitve izseljevanja iz socialnih razlogov in pa postopno napredovanje manjšinskega pouka v madžarskih šolah.

Filibert Benedetič je govoril o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, ki je večkrat predmet zlonamernih špekulacij v tujini in nerazumevanja tudi v sami Jugoslaviji.

Odgovorila sta mu Rudi Čačinovič in Franc Štiglic, ki sta napovedala skorajšnjo objavo dokumentov o uresničevanju enotnega slovenskega kulturnega prostora v srbohrvaščini in italijanščini, da bo vsakomur jasno, da ne gre za nove oblike revanšizma, pač pa samo za uresničevanje slovenskih narodnih interesov v novih zgodovinskih pogojih.

V razpravo je posegel še tajnik narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc, za njim pa še predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Boris Race. Po njegovem smo v minulemu letu nekaj pridobili, pa tudi nekaj izgubili. Zaskrbljujejo je pritisk nacionalistov, medtem ko so vladne stranke kot taktično izhodišče razprave o zaščiti izbrale Ničlo, se pravi «status quo». Najbrž gre za boj o tem, kdo naj prevzame dediščino tržaške liste.

Vida Tomšič je boj manjšin za obstanek in razvoj uokvirila v širše razsežnosti boja vseh progresivnih sil na svetu in na naši celine še posebej za mir in sožitje, o čemer je živa priča slovenski narod, čigar deli živijo kot narodna celota, čeprav spadajo v države, ki so članice atlantskega ali varšavskega pakta, nevtralne ali neuvrščene, kot je Slovenija v Jugoslaviji.

Predsednik slovenske skupščine Hafner pa je napovedal, da bo v kratkem stekla tudi razprava o položaju Italijanov in Madžarov v Sloveniji, pri čemer ne bodo molčali o obstoječih razlikah in problemih.

Milinih 80 let

Pri sv. Jakobu, v prostorih sekcije, kot je njena navada, je te dni srečala svojih 80 let tovarišica Mila Ivančič, zglebna Slovenka in komunistka še iz let protifašističnega boja. Da bi nam bila še dolgo ob strani s svojo vedrino, zvestobo, delavnostjo in tudi iskreno prijateljsko kritičnostjo, ji želi uredništvo «DELA».

Pravi cilji sredozemskega terorizma

Terorizem je mogoče definirati na več načinov, vendar se mi zdi še najbolj točna opredelitev, da je terorizem «nasilje nad civilnim prebivalstvom in povod za druge reakcije». Preprosteje povedano, civilno prebivalstvo ni pravi cilj terorističnih akcij, pač pa le sredstvo, preko katerega dosežejo teroristi svoj pravi cilj, ki je običajno politične in torej nevojaške narave. Prav zato se nam terorizem marsikdaj kaže z varljivimi predznaki, medtem ko je vprašanje «komu koristi» znatno točnejši kriterij razlaganja posameznih terorističnih dejanj.

Tako je nekaj skupnega med zadnjimi terorističnimi akcijami v Sredozemlju, se pravi ugrabitvijo potniške ladje «Achille Lauro», preusmeritvijo egiptovskega potniškega letala na Malto, pokola na letališčih v Fiumicinu in na Dunaju. Povsod nastopajo palestinski te-

dolžnim potnikom in turistom, cilj pa evropsko javno mnenje in politiki. Lahko bi celo rekli, da so teroristi «veleizdajalca» Abu Nidala nalašč ustvarjali Izraelu in ZDA priložnosti za zaostrovanje v Sredozemlju, nudili čimveč alibi-jev jastrebom v Washingtonu in evropskih vladah, spravljali v čimvečjo zadrego Arafatovo vodstvo v PLO in poskus jordankega kralja Huseina, da bi našel kompromisno rešitev bližnjevzhodne krize.

Zato bi se bridko motili, če bi postavljali na eno stran Palestince (vključno z znanim gofjačem Gadafigem), na drugo pa Izrael, ZDA, zahodno Evropo, zmerne Arabce... To hočejo prav sredozemski jastrebi, ki jim ne gre v račun možnost postopnega, diplomatskega, miroljubnega reševanja ene izmed najbolj zapletenih svetovnih kriz.

konfederacije, torej pod Huseinovicim (oziroma zahodnim) pokroviteljstvom.

V zameno bi palestinsko-jordanska konfederacija priznala izraelske meje in torej sam obstoj izraelske države.

Je mar to veliko? Malo? Vedeti moramo, da je za Palestince ves Izrael, tja do morja, njihova domovina. Njihov izvirni program je vedno predvideval globalno spremembo razmer na Bližnjem vzhodu z «uničenjem» Izraela kot sionistične politične tvorbe in spremembo celotnega področja v novo palestinsko državo dveh enakopravnih narodov, ki sta tisočletja skupaj živela na isti zemlji: Palestincev in Judov. Priznati meje Izraela in njegov obstoj pomeni torej za Arafata odreči se zgodovinskemu cilju «velike Palestine» dveh enakopravnih narodov na istem ozemlju v zameno za njeno dokončno razdelitev. V svetovni zgodovini ne manjka primerov, da bi nekemu narodu vsilili spremembo svojih zgodovinskih naseljitvenih meja in pogojev življenja (pomislimo samo na Poljsko in Nemčijo), toda redki so primeri, da bi nek narod bil prisiljen sam predlagati tako visoko ceno za svoj nadaljnji obstoj, saj bi se deloma ali v celoti odpovedal celo svojemu glavnemu mestu.

Redkokdo verjame, da bi tako dosežen kompromisni mir z delitvijo ozemlja, vključeval tudi Jeruzalem kot glavno mesto male palestinske države. Kvečjemu lahko predvidevamo razdelitev mesta v dvoje ali njegovo internacionalizacijo. (Kaj pomeni Jeruzalem, pove preprost podatek: edini izmed protagonistov bližnjevzhodne krize, ki je rojen v Jeruzalemu, je Jaser Arafat. Izraelski voditelji so vsi priseljenci).

Kljub temu, da gre torej za veliko žrtev, so se Palestinci vdali v usodo in pristali na iskanje takega kompromisa. Pri tem se okoli njih pleče široko zasnovana mednarodna igra o tem, kdo bo imel odločujočo besedo pri razreševanju bližnjevzhodnega vozla in kdo bo ta vpliv ohranil tudi v bodoče. Zahod ima sedaj glavne karte v rokah, vendar ni odločen v svojih dejanjih, ker skuša zadovoljiti oboje: zmerne Arabce in izraelske jastrebe. Od tod nenehno kolebanje ZDA med vojaškimi posegi in spodbujanjem dogovarjanja, kakor tudi določena evropska samostojnost, ki izhaja iz spoznanja, da je Sredozemlje za Evropo strateško in življensko področje. Zato pa je Evropa glavni cilj terorističnih napadov, ker kaže pretiran interes za miroljubno rešitev sporov. Palestinsko vodstvo sa zaveda (to spoznanje si utira pot tudi sicer), da je mir na Bližnjem vzhodu odvisen tudi od sodelovanja drugega, sovjetskega bloka in njegovih zaveznikov, čeprav jih zahodni blok (v svoji protislovnosti) odraja na rob dogaja-

Manifestacija za mir 1. januarja v Trstu

roristi, tarča njihovega nasilja so Arabcem in Palestincem naklonjene države in prebivalstvo, med žrtvami so vedno tudi ameriški ali izraelski državljani, kar daje vladama v Tel Avivu in Washingtonu možnost sprotnega reagiranja. Povsod je cilj nasilnih akcij vzbujanje sovraštva do Palestincev in njihove politične borbe za samostojno državo in vrnitev po Izraelu zasedenih ozemelj. Povsod skušajo teroristi ošibiti politični vpliv vlad in državnikov, ki so naklonjeni miroljubnemu reševanju bližnjevzhodnega spora. V tej luči nam je torej jasnejši pravi cilj terorističnih napadov, ki nima nič skupnega z bojem palestinskega ljudstva, pa čeprav so v njem vidne in razpoznavne različne težnje.

Sredstvo teroristov je bilo namreč nasilje proti civilnemu prebivalstvu, ne-

Posledice terorističnih napadov zadnjih mesecev so vsem na dlani. Ameriško ladjeve spet rožlja z orožjem in grozi Arabcem, Izraelci na ves glas napovedujejo maščevanja in povračilne napade, v palestinskih vrstah pa se širi nesoglasja in zadrega, manevrski prostor kralja Huseina in egiptovskega predsednika Mubaraka, z njima pa še Arafata, se nevarno krči.

Kaj pravzaprav ponujata Husein in Arafat, s svojo miroljubno rešitvijo? Nekaterim se zdi malo ali nič, v resnici pa je predlagani kompromis zelo težak in za Palestince predstavlja veliko odpoved.

Gre za znano formulo «mir v zameno za zemljo», kar pomeni, da bi se Palestinci zadovoljili z ustanovitvijo svoje samostojne države na ozemljih Cisjordanije in Gaze, ki ju mora Izrael vrniti. Ta državica bi bila v okviru jordanke

nja. Za Palestince bi sodelovanje SZ v mirovnem procesu bilo še večje jamstvo nadaljnje samostojnosti v smeri neuvrščenosti, sicer bi vpliv ZDA in Izraela kvarno deloval na njihovo usodo.

V Italiji je teroristični napad na ladjo «Achille Lauro» povzročil minikrizo Craxijeve vlade na pobudo Reagana in Spadolinijevih republikancev. Pozneje je bila vlada prisiljena omiliti svoj vpliv na dogajanje na Bližnjem vzhodu, zadnji napad na Fiumicinu pa naj bi Italijo povsem nevtraliziral v svoji zunanji politiki, saj je zabredla predaleč, ko je skušala voditi samostojno diplomacijo. Obenem je bil napad na Fiumicinu

ugodna pretveza za zaostritev režima do tujcev, ki živijo na italijanskem ozemlju, torej več dela za državno varnost in obveščevalne službe.

KPI je vedno podpirala, tudi s samostojnimi pobudami, pomirjevalni proces na Bližnjem vzhodu. KP Italije je namreč ena izmed redkih političnih sil, ki vzdržuje dobre odnose s palestinskim gibanjem in še posebej z Arafatovo PLO, obenem pa z izraelskimi naprednimi silami, v laburističnem bloku in izven nje (izraelski komunisti, Mapam, pacifisti).

KPI je vedno zagovarjala pravico palestinskega naroda, da si oblikuje samo-

stojno domovino na svoji zemlji in realistično rešitev, ki predvideva razdelitev ozemlja ter priznanje Izraela. Zato je KPI vedno bila mnenja, da je potrebno najti na Bližnjem vzhodu mirovno rešitev, ki naj bo plod sodelovanja vseh protagonistov in velikih sil na skupni mirovni konferenci. V tem duhu je KPI ocenila tudi zunanjo politiko italijanske vlade in pa pritiske nanjo. KPI odklanja vsako obliko enačenja med Palestinci in terorizmom, obenem pa obsoja teror kot sredstvo političnega boja. Prav tako odklanja poskuse enačenja med terorizmom in osvobodilnimi gibanji, ki ga vsiljuje Washington iz lastnega interesa.

Zakaj ne dan republike 2. junija?

Prejšnjega dne je ministrski svet vendarle odobril sklep o obnovitvi praznika svetih Treh kraljev, 6. januarja. Očitno se je ministrom mudilo, saj je bila tradicionalna Befana, italijanska varijanta našega Miklavža in Dedka Mraza, takorekoč pred vrati. Poleg tega se je italijanska vlada z novim konkordatom obvezala z Vatikanom, da bo obnovila ta cerkveni praznik.

Predsednik vlade Craxi pa je izkoristil priložnost in sprožil, če se ne motimo že tretjič, pred ministrskim svetom tudi problem praznika trikolore, za katerega se ogreva že več kot leto dni. Ministrski svet mu je le deloma ugodil, saj predloga ni osvojil z izvršilnim dekretom, kot za Svete tri kralje, pač pa z zakonskim predlogom, o katerem se mora dokončno izreči še parlamet. To pa pomeni, da je le malo možnosti, da bi že letos praznovali dan italijanske trobojnice, kot si ga si zamislil Craxi. Baje sta se predsednik vlade in obrambi minister Spadolini navdušila nad ameriškim patriotizmom, ki doseže svoj vrhunec v «Independence Day», ko prebivalci Združenih držav Amerike obujajo spomin na pionirje boja za neodvisnost in ameriške revolucije, obenem pa časte zastavo, ki jo dvigajo ob igranju državne himne v popolni zbranosti, z roko na srcu.

Zato naj bi se praznik italijanske trikolore imenoval tudi «praznik narodne neodvisnosti». Craxi je hotel, da bi ta dan obeležili 12. maja, vendar se zdi, da tudi v tem predlogu ni popolnoma prodril, saj zakonski osnutek določa, da 12. maj ne bo prazničen dan, prost dela in šole, pač pa se ga bodo spomnili na prvo nedeljo po tem datumu.

V ozadju so baje ostri zgodovinski, pa tudi politični spori. Predvsem se niso vsi strinjali o potrebi novega praznika. Neodvisna in komunistična levica, pa tudi del republikancev in demokristjanov, so naprimer bili mnenja, da nima smi-

sla ustanavljati novih državnih praznikov. Kvečjemu bi lahko, vzporedno s praznikom Befane obnovili ukinjeni praznik republike, ki ga obhajamo 2. junija, ob obletnici referendumu, ki je po zmagoviti Resistenzi odpravil z monarhijo.

Spet drugi, kot naprimer liberalci in posamezniki med republikanci, so se ogrevali za predlog, naj bi proglasili kot «praznik narodne neodvisnosti» 20. september, ko so bersaljerji vdrli skozi Porta Pia v Rim in ga iztrgali papeštvu. S tem je bila namreč zaključena vojna za zedinjenje Italije. Zgodovinar Leo Valiani, ki je doma z Reke, se je seveda zavzemal za to, da bi narodno neodvisnost praznovali 4. novembra, se pravi na dan zmage v prvi svetovni vojni, ko so italijanske čete vstopile v Trident in Trst. Drugi zgodovinar, Rosario Romeo, se je zavzemal za 18. februar, na obletnico prve seje italijanskega parlamenta v Turinu leta 1861.

Vendar je glavni spor tisti, ki je sedaj izbruhnil na ves glas in javno, med Reggio Emilijo in Milanom, oziroma o tem, komu pripada čast, da je prvi izbral belo-rdeče-zeleno trobojnico kot simbol neodvisne Italije.

V Reggio Emiliji poudarjajo, da o tem ni dvoma. Italijansko trobojnico je na valu francoske revolucije osvojil stočlanski parlament Cispadanske republike, ki se je zbral dne 7. januarja 1797 v veliki dvorani «Bordelskega stolpa» v Reggio Emiliji. Osnutek državne zastave je, posnemajoč zastavo jakobinske Francije, predlagal poslanec Compagnoni. Bila je belo-rdeče-zelena, vendar so bile lise vodoravne in ne pokončne, kot sedaj. Na osrednjem belem polju pa je bil simbol cispadanske republike - snop štirih puščic, ki so predstavljale štiri emilijanska mesta in pokrajine.

Reggio Emilija je že sklenila, da bodo samostojno proslavljali praznik narodne neodvisnosti 7. januarja, na Cra-

xijev 12. maj pa se ne bodo ozirali.

Spora so se zvali tudi v predsedstvu vlade, posebno še, ker so v Reggio Emiliji javno povedali, da sumijo Craxija in Spadolini, da sta izbrala milanski 12.

DAROV IN PRISPEVKI

Sekcija KPI iz Doberdoba je zbrala L. 500.000 prostovoljnih prispevkov za Delo.

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši:

iz Gabrovca Albin Kralj L. 4.000, Boris Iskra L. 4.000;

iz Vižovelj Legiša Milko L. 4.000;

iz Ricmanj Pierina Coretti L. 4.000;

s Kontovela Štoka Josip L. 6.000, Kriščak Ivanka L. 6.000;

iz Nabrežine Mislje Slava L. 4.000, Le-

ban Albin L. 4.000, Rebula Alojz L.

4.000, Abram Miro L. 10.000, Caharija

Avgust L. 4.000, Gabrovec Milko L. 4.000;

iz Štivana Legiša Josip L. 4.000;

z Banov Ban Stana L. 4.000;

iz Mačkolj Smotlak Svetko L. 4.000.

Ob prvi obletnici smrti matere Cene prispeva Anica Malalan z Opčin L. 10.000 v sklad Dela.

V počastitev spomina Marije Kodrič darujeta Stanka in Ivanka Hrovatin L. 50.000 v sklad Dela.

Ob 22. obletnici smrti dragega Aleksandra Purgerja iz Mačkolj prispeva družina L. 50.000 v sklad Dela.

Ob 4. obletnici smrti drage Kati in v spomin na preminule člane družine Gorup darujeta Jožko in Drago z družinama L. 20.000 v sklad Dela.

V spomin na Renata Gombač daruje Silvo Križmančič z Banov L. 6.000 v sklad Dela.

V spomin na drago Marijo Kodrič darujejo svojci L. 100.000 v sklad Unità in Dela.

maj zato, da bi pridobivala volilce v svojem okrožju. Milanska Cispalpina republika je namreč izobesila trobojnico šele poldrugo leto po Reggio Emiliji.

Craxijev podtajnik Amato poudarja, da so 12. maja izbrali tudi iz «klimatskih razlogov», češ da je v maju prijetno toplo in je torej mogoče prirediti politične svečanosti in manifestacije.

Vendar se z Amatom ne strinja zgodovinar Paolo Alatri, ki je takoj ponudil kompromisno rešitev. Za državni praznik naj bi izbrali 5. maj, torej obletnico dne, ko je leta 1860 Garibaldi s svojimi tisočnimi rdečesrajčniki odplul iz Ligurije proti Siciliji. Craxiju in severnjakom bi najbrž Garibaldijev pohod prijal, vendar bi praznik povsem drugače odjeknil na jugu Italije, ker niso pozabili, da je nasilnemu zedinjenju sledilo obdobje kolonialne vojaške zasedbe, preganjanj kmečkih gibanj, razbojništva in celo pravih pokolov, kot tisti, ki ga je

zagrešil Nino Bixio v kraju Bronte.

Predsedstvo vlade vztrajno zagovarja svoj predlog in poudarja, da bo vsak kraj v Italiji lahko svobodno obujal spomin na mučenike boja za narodno neodvisnost, od preporeka tja do antifašističnega odpora.

Čeprav resno dvomimo v možnost, da bo parlament odobril pravočasno in soglasno zakon o novem prazniku trikolore, se vendarle sprašujemo, kako bi tak praznik odjeknil v naših krajih, kjer se premnogi poslužujejo patriotične retorike, da bi udrihali po slovenskemu prebivalstvu.

Prav zato bi naše, slovensko javno mnenje, najraje videlo, da bi italijanski zakonodajni vrh res ukrepal modro in raje obnovil državni praznik 2. junija, dan demokratične republike, ki naj bo — po besedah predsednika republike Cossiga — skupen dom vseh, Italijanov in pripadnikov narodnih manjšin.

tehnik in strokovnjaki — kot so nekateri napovedovali —, marveč vrhovna in najvišja politična voditelja obeh držav. Trenutek za tehnike in strokovnjake bo napočil kasneje. Prej pa je bilo treba, in je še vedno potrebno, izumiti novo področje, na katerem naj bi se v prihodnje odvijalo kosanje med državama.

Prav zato, ker je vprašanje »kodeksa vedenja« postalo osrednje, pa si ne moremo kaj, da se ne bi razveselili dejstva, da sta voditelja obeh velikih sil v dokaj večji meri kot doslej dokazala, da se dobro zavedata izredne odgovornosti, ki jo imata na plečih. Gre za odgovornosti, ki so povsem nezasišane, kajti četudi se je vedno dogajalo, da je nekaterim deželam in malostevilnim možem na čelu teh dežel šla naloga, da odigrajo vlogo skorajda absolutnih protagonistov in da odrinejo vse druge v stransko vlogo in vlogo gledalcev, se še nikoli poprej ni zgodilo, da bi bilo ne samo ohranjanje miru, marveč ohranjanje civilizacije v tako izključni meri odvisno od določitev majhnega števila dežel in zatorej od ravnanja, kulture, razpoloženja, napak njihovih voditeljev.

V luči uspešnega konca sestanka na vrhu je zatorej povsem upravičeno priznati Reaganu in Gorbačovu posebno zaslug. V tej zvezi je povsem nesmiselno govoriti o preraganih ali zmagovalcih, kot je na primer storil Arrigo Levi, ki je ameriškemu predsedniku dodelil »zmago po točkah«. Za to, da bi lahko razumeli, kako predjerska je pravkar navedena sodba, je treba ponovno prebrati v skupni izjavi odstavek o temi »varnosti«, kjer je rečeno, da »v jedrski vojni ni mogoče zmagati in da do nje ne bi smeli nikoli priti«.

Ostaja vprašanje, kakšne so možnosti za to, da bi na tako jasnem izhodišču zdaj na konkreten način zastavili politiko miru. Negotovitost se nanaša na vprašanje, kako hude so točke nepresečenega in ne zlahka presegljivega nesoglasja, in zatorej na vprašanje, ki je še predjerskega v stališčih in predvsem političnem in manj propagandističnem instrumentariju obeh velikih sil. Obstaja nedvoumno nasprotje med tistim, kar je bilo v zgoraj omenjeni izjavi izrečeno, ter stvarnostjo mnogih političnih ravnanj ter v prvi vrsti vse prej kot zaustavljenim hlastanjem po vedno bolj novih uničevalnih orožjih. Vendar pa ne samo to. Obstaja tudi navzkrižje med svetom, ki je bil izločen z vrha — okoli 85 odstotkov svetovnega prebivalstva — in samim vrhom.

Bistvo navzkrižja je v dejstvu, da sporazum med obema velesilama — ki je neizogibno potreben miru — ne zadošča za to, da bi z njim ta mir zagotavljali. To pa zato, ker so Združene države in Sovjetska zveza edini resnično globalni sili in je zatorej nesmiselno razmišljati o miru brez njunega prispevka, vendar pa kljub temu ne predstavljata vsega sveta. Kaj takšnega očitno tudi ne moreta postati. Obe imata v svoji lasti uničevalna orožja, s katerimi je mogoče desetkrat uničiti planet. Vendar pa imajo ali pa bodo v bližnji prihodnosti imele jedrske orožje tudi druge dežele. Kaj naj bi zatorej ukrenili, da bi naložili svetu novo in drugačno pojmovanje varnosti?

Treba je povedati še to, da ni prav, če bi videli v različnih sedanjih lokalnih spopadih le ali pa pretežno navzočnost Sovjetske zveze ali Združenih držav. V mislih imamo bližnji vzhod in bolj na splošno konfliktnost na ravni Jug-Jug. Obstajajo torej takšne grožnje miru, ki nastajajo zunaj nadzornih zmognosti, ki jih imata veliki sili. Hkrati pa si ne moremo zamišljati in še manj želeli, da bi se povečal obseg tistih območij sveta, ki bi bila pod neposrednim nadzorom Sovjetske zveze ali Združenih držav. Svet ni več bipolaren, če je sploh kdaj bil, in takšen tudi ne bo več biti. Če že kaj, potem je tisto, kar ustvarja nevarnost za mir, težnja obeh velesil, da ohranjata in širita blokovski delitev. Kot da bi za rešitev miru ne bilo druge možnosti razen ohranjanja dveh lepo discipliniranih »taborov«, v katerih naj bi se vse države poravnale v vrsti za »vodilno deželo«. O tem, da je takšna podmena neuresničljiva, nam priča predvsem vse tisto, kar se dogaja znotraj samih zavezniških sistemov. Samo na neutruzen način je mogoče govoriti o Združenih državah in Sovjetski zvezi kot o dveh »imperijah« (ali celo kot o dveh »imperijah v nastajanju«). V resnici pa so tisto, kar se kaže tako na Vzhodu kot na Zahodu, zahteve po napredovanju in po spremembah, zahteve, ki jih postavljajo človekova zgodovina, ki se razvija in ki je prav gotovo ni mogoče zadržati z imperialnimi vizijami ali politiko.

Tako je znotraj zavezniških sistemov tista zamisel o reformah, ki se giblje v smeri k partnerstvu, k priznavanju pravice vseh držav, da izražajo svojo voljo, postala neizdružno dejstvo, ki ga je treba upoštevati. Iz tega, skratka, izhaja, da bi bilo resnično napak in nevarno misliti, da se bodo vsi »izločenci« z vrha v Ženevi zdaj omejili na to, da bodo upali, da bo moč zdaj nadaljevati z vse bolj uspešnimi vrhunskimi sestanki. To ne bo tako. Sicer pa na srečo tudi v minulih mesecih ni bilo tako in so takšni, ki v teh trenutkih upravičeno opozarjajo na dejstvo, da je tudi v trenutku, ko je med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami prišlo do tako hudega razhajanja, dialog Vzhod-Zahod ostajal pri življenju po zaslugi drugih držav (Italije, Francije, ZRN, Madžarske, NDR, Jugoslavije) in različnih ter obsežnih političnih in družbenih sil. Če je prišlo do srečanja med Reaganom in Gorbačovom, se je to zgodilo tudi zato, ker so bili tako na Vzhodu kot na Zahodu takšni, ki niso hoteli slediti obema velikima silama, ko sta se odločili za pot soočanja. Tega nauka pa ne bi smeli pozabiti.

naši razgledi

Ženevsko srečanje med
Reaganom in Gorbačovom

Novi upi, stare napetosti

Odločitev za »kodeks vedenja« v
odnosih med velesilama

Rinascita — Adriano Guerra

Kot sta izjavila Reagan in Gorbačov, bodo »konkretna dejstva« tista, ki nam bodo v prihodnjih mesecih povedala, ali je bil vzduh olajšanja, s katerim smo vsi pozdravili vrh v Ženevi, upravičen. Sicer pa je tudi ta vzduh olajšanja — in vse tisto, kar ga je povzročilo — na nekakšen način konkretno dejstvo in prav je, če izhajamo iz tega. Treba je primerjati časnike teh zadnjih dni — rimske pa tudi moskovske in newyorške — s tistimi teden dni poprej in brž postane očitno, kaj se je spremenilo.

Ne gre samo za obnovitev — po dolgi in nevarni prekinitvi — dialoga med dvema velikima silama in za napoved, da bo do naslednjega vrha prišlo že prihodnje leto v Združenih državah. Ob nekaterih »konkretnih dejstvih«, ki brez dvoma nimajo velike teže, če jih obravnavamo posamič, ki pa jih nikakor ne bi smeli podcenjevati (sporazum, ki je bil dosežen v zvezi z letalskim prometom na Tihem oceanu, odpiranje novih konzularnih predstavništev, kulturna in znanstvena izmenjava), gre tudi za določene obveznosti, ki so bile sprejete zato, da bi pospešili pogajanja o jedrskih in vesoljskih orožjih v Ženevi in da bi pripeljali do uspešnega konca dunajskega pogajanja o konvencionalnem orožju ter tudi pogajanja v Stockholmu, ki so posvečena ukrepom za razorožitev na evropski ravni. Kdo bo rekel, da je vse to premalo, da bi lahko govorili o »duhu Ženeve«, deloma zato, ker so rakete, ki so včeraj ogrožale mir na svetu, še vedno vse na svojih izstrelitvah, deloma zato, ker je spisek tem (začenši s tisto, ki zadeva »vojno zvezd«), glede katerih se je srečanje končalo tako, da je potrdilo kar najbolj jasno nesoglasje, še vedno dolg in nevaren.

Vendar pa bi ne smeli pozabiti, da na celovit sporazum tudi misliti ni bilo mogoče (pa ne samo zaradi razlik v izhodiščih), pa tudi tega ne, da dejanska tema tega vrha ni bila toliko v tem, da bi morali na njem preveriti možnosti za hiter sporazum o razorožitvi, marveč v tem, da bi našli rešitev za še bolj zastarelo vprašanje, za

vprašanje, ki je zadevalo stališče obeh sil glede tega, kako se lotiti področja razhajanj, ki nastajajo med njima. Tisto, zaradi česar je bila kriza minulega leta resnično huda in dramatična, ni bilo v tolikšni meri nastajanje in nato še slabševanje tako zaostrenih navzkrižij na pogajalskih mizah med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, kolikor je šlo za dejstvo, da je prišlo tako naglo — in dodali bi še: zlahka — do prekinitve dialoga in do pravega politično-propagandnega spopada z obtožbami in nasprotnimi obtožbami, zaradi katerih je postajalo vprašljivo, ali si bosta velesili vzajemno priznali vlogo in dostojanstvo sobesednika. Kajpada je res, da so prekinitve pogajanj spričo bolj ali manj jasne nekoristnosti njihovega nadaljevanja, postavljanje ultimativnih pogojev (»pogajali se bomo, če boste spremenili svoja stališča«), ali prizadevanje, da bi enostransko začrtali nova področja pogajanja (kot so naredile Združene države z »vojno zvezd«), že od nekdaj normalna in preizkušena orodja političnega diplomatskega spopada. To so tista orodja, s katerimi so se med obema vojnoma šle politiko vse države. Vendar pa gre za orodja, ki sodijo v predjersko dobo, v dobo, za katero je bilo znatno, da je mogoče alternativo politiki še vedno predstavljala vojna. Danes pa ni več tako.

V trenutku, ko so Sovjetska zveza in Združene države »obsojene« na sožitje in na to, da nikoli ne zapuste pogajalske mize, so stara orodja političnega diplomatskega kosanja postala ne samo anahronistična, marveč predvsem nevarna. Tisto, kar je nujno, je povsem nov kodeks vedenja v odnosih med državami in takšna zasnova varnosti, katere temelj bi predstavljalo priznavanje dejstva, da poseganje po vojni ni več mogoče. »Vzhod in Zahod«, je dejal v tej zvezi pred kratkim Willy Brandt s formulo, ki se zdi dokaj posrečena, »ne moreta upati, da bosta varna (pred jedrsko nevarnostjo) neodvisno drug od drugega, marveč samo drug z drugim.« Prav zato, ker je bila naloga Ženeve sočutiti se s tem vprašanjem, protagonisti pogajanja niso bili

FILIPINI - Kako se iznebiti Marcosa?

Vlada in tajne službe ZDA se že dalj časa ozirajo na azijski jugovzhod. Ne zaradi Vietnama ali Kampučije, temveč zaradi Filipinov. O tem otočju se res malo piše, mass-media ZDA pa so v zadnjem času zagnali vik in krik, kajti po njihovem mnenju se državi obetajo silno slabi časi in v obdobju treh do petih let naj bi gverilci Nove ljudske armade (NLA) s silo prišli na oblast.

NLA zahodni viri označujejo kot maoistično skupino in okus netočno določenega maoizma naj bi pomenil nekaj podobnega kot za gverilce Pol Pota v Kampučiji, ki so po begu Američanov in njihovih kolaboracionistov pahnili deželo na nevarno pot samomora. Da so vesti prikrojene določenim interesom ni posebno težko razumeti, vsekakor pa se o pravih ideoloških težnjah in o programu NLA bolj malo ve tudi iz drugih virov.

Bruno Križman

na Marcos — o državni vladi je bolj težko govoriti — je na vsa odogovorna mesta v upravi in posebno v gospodarstvu vrnila sorodnike ali najbolj zveste prišaste in monopolizirala vse politične odločitve ter ves ekonomski potencial. Ta se vrti okoli sladkornega trsa, kokosovih orehov in rud. Z izvozom tega blaga se je družina Marcos z ožjimi sorodniki neizmerno obogatila in v ZDA v nepremičnine investirala več deset milijonov dolarjev.

Korupcija in očitne velikopotezne sleparije so povod za rast oboroženega boja partizanov NLA, niso pa sposobne združiti malomeščanskih opozicijskih strank, ki bi sicer želele na oblast, vendar jim ni do korenitih sprememb.

Teh slabosti nasprotnikov se prav do-

nikom do kje lahko sega njihova samostojnost.

Marcos se ob šibkosti opozicije zaveda, da mu po volilni poti ne morejo do živega, ker poleg vsega lahko nekaznovano posega v organizacijo in kontrolo volitev samih. Predsedniku je do oblasti in seveda tudi do materialnih dobrin, ki mu jih ta prinaša. Prepričan je, da sedaj bolj ZDA potrebujejo njega zaradi vojaških oporišč, kot pa on podporo ZDA. Marcos ima sedaj 68 let in ni posebno trdnega zdravja. Baj je že sam izjavil, da nobenemu od sodelavcev ne zaupa kot nasledniku na čelu države in da vidi v vojski edino ustanovo, ki bi bila po njegovi smrti zmožna odbržati red. Nima za sedaj posebnih namenov, da bi predčasno odstopil.

ZDA, katerim gre za večje imperialistične interese kot je lahko Marcosovo premoženje, pa se mudi in v analizah o filipinskem položaju omenjajo tudi možnost podtalnih akcij CIA, ki bi na navidezno nedolžen način spravile s poti trmastega starca in dale možnost opoziciji, da se opijani z demokracijo. ZDA imajo v gospodarskem pritisku odločilno orožje, da pogojujejo karkšnokoli vlado, ki bi ne s silo pometla z vsem starim in gnilih. Američani se skratka boje, da bi Marcos ne preveč napenjal vrvi in da bi Filipini nenadoma postali nov Iran ali morda celo nov Vietnam.

Krajša zgodovina Filipinov nudi konec španske kolonije leta 1898, ko je Španijo zamenjala nova imperialistična sila: ZDA. Po japonski osvojitvi so med drugo svetovno vojno na otoke ponovno prišli Američani. Leta 1950 so pomagali Ramonu Magsaysayu, da je zatrl močno komunistično gibanje, in ga privedel na predsedniško mesto. Marcos je preko volitev prišel na oblast leta 1965, sedem let kasneje pa nastopil z obsednim stanjem kot diktator. S prikrojenimi zakoni je leta 1981 Marcos dobil vso oblast in seveda zmagal na predsedniških volitvah. Najhujši problemi so se začeli pred dvema letoma, ko je bil ob povratku iz izgnanstva ubit Benigno Aquino, edini enakovreden tekmelec Marcosu na morebitnih volitvah.

Sodna obravnava, ki se je zaključila pred dnevi, je odločila, da je bil edini krivec za umor dejanski izvršitelj, kate-rega je vojska na licu mesta ubila. General Fabian Ver, najverjetnejši organizator umora je bil popolnoma oproščen in reportaže iz Manile so med sodno obravnavo celo govorile, da se bo po že predvideni oprostitvi vrnil iz začasnega umika ponovno na svoje »delovno« mesto.

Gre za približno 15 tisoč oboroženih mož z letnim prirastkom kakih 20 odstotkov, NLA je aktivna v 63 od 72 upravnih pokrajin, s posebnim poudarkom na področjih, ki so bolj oddaljene od prestolnice Manile.

ZDA imajo na Filipinih svoji dve največji oporišči na tujem. Pomorska baza Subic Bay nudi bojnim ladjam popoln servis, letalska baza Clark pa ima strnjeno izredno koncentracijo vseh vrst letal. Meddržavni dogovori o najemnini veljajo do leta 1991 in vlada ZDA se resno boji, da bi hitri dogodki izjalovili možnosti bistvenega podaljšanja ameriške vojaške prisotnosti na filipinskih tleh.

Popolno politično oblast na otočju ima predsednik Ferdinando Marcos, ki je na čelu vladnega aparata že 20 let. Važen dejavnik pa je tudi njegova žena Imelda, kateri pripisujejo celo odločilno vlogo pri večkratnih menjavah ustavnih določil v korist predsednika. Družina

bro zaveda Marcos, kateremu se ne mudi ko ZDA pritiskajo naj odstopi ali pa naj ukrene vse potrebno, da bodo upravne volitve maja 1986 potekale zakonito. Načrt politikov ZDA je poraz Marcosa na teh volitvah. Kljub upravnemu značaju bi se Marcos »prepričal«, da nima bistvenih možnosti uveljavitve na predsedniških volitvah leta 1987 in bi se pravočasno umaknil. Seveda bi umik veljal tudi za ženo Imeldo, ki je sicer med kandidati za predsedniško mesto. Take perspektive — tako upajo ZDA — bi zmanjšale vse večji vpliv oboroženega odpora. Marcosu zagotavljajo varen pokoj, po vsej verjetnosti v ZDA, kjer mu spričo vložnega denarja gotovo ne bo treba stradati. Rešitev bi v raznih državah Azije in sveta dodala kisika dobrohotni podobi ZDA. Bila bi tudi vzgled potencialnim, posnemanjem filipinskega razvoja v drugih državah področja in jasno pokazala sedaj pokornim zavez-

ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT

V leto 1986

V Tolminu so konec leta 1985 nagradili primorske športnike, katere so športni dopisniki raznih javnih občil izbrali za najboljše. Posebna lestvica je bila sestavljena za zamejce.

Izbira je bila zelo težka. Ne zaradi obilice dobrih športnikov, temveč zaradi njihovega pomanjkanja. V veliki meri so prišle v poštev simpatije volivcev do te ali one panoge, do tega ali onega kluba.

Sicer niso kriteriji določanja takih lestvic nikjer zapisani. Pomeni torej več biti deželni prvak v panogi z dobro zasedbo ali državni prvak v panogi z malenkostnim odzivom? So ski-rolke enakovredne košarki? Je mlada ekipa iz nižje lige gotovo slabša od postave, ki ima plačane igralce ali najete tujke? Je svetovni rekord v preskakovanju sodov več vreden od deželnega na 200 m?

Gre za pojme na katere lahko vsakdo gleda drugače. Iz narodnostnega, tekmovalnega, tehničnega ali emocionalnega vidika. V domačem športu je bila menda nekoč le omenjena možnost, da

bi se izdelali kriteriji, ki bi pomagali uvrščati posameznike in ekipe na podlagi števila privrženec določenega športa v državi, dejanskih uspehov, številu nastopov, treningov, številčnosti, rednosti delovanja in drugih pokazateljev, ki bi lahko prišli v poštev. Zadeva je silno težka, ker se srečuje s subjektivnimi gledanji ob objektivni zapletenosti izdelave takega ključa.

Taki kriteriji bi bili seveda sredstvo za izravnavanje danes obstoječih razlik in bi nagrajevali objektivno najzaslužnejše, ne pa tiste, ki so bolj postavljeni, bolj organizirani ali enostavno bolj v modi. Kar nikakor ne pomeni, da so bile lanske in prejšnje izbire napačne.

Uveljavitev točnih kriterijev naj bi ne pomenila rušenja vsega obstoječega, temveč naj bi le zmanjšala težnjo po zvezdništvu, ki si je v zadnjih letih brez posebnega obzira utrla pot ter prispevala, da so nastale zavisti in možnosti trenj.

Samostojno reševanje finančnih težav, h kateremu so društva prisiljena, da lahko razvijajo svoje programe pomeni tudi samostojno in včasih napačno izbiro pri

načrtovanju dela. Dogaja se skratka, da so politični krogi, ob načelnih izjavah, pustil šport ob strani s prezirom velikega potenciala, ki ga športno gibanje predstavlja v perspektivi vsega kar pride po športu, torej v zrelejših letih posameznika.

Start tudi za nogometaše

Nogometaši so počivali skoraj cel mesec. Slovenska društva, ki so masovno zastopana v tretji amaterski kategoriji so ločena v dve skupini. Kras, Primorec in Primorje so na vrhu lestvice, Breg in Gaja pa nekoliko zaostajata.

Prikazana igra za sedaj največ vrednoti moštvo Krasa, ki igra dobro organiziran nogomet v katerem izstopajo nekateri posamezniki z dobro osebno tehniko. Potencial enajsterice dobro obeta za povratni del prvenstva.

Trebenski Primorec in proseško Primorje sta na nekoliko nižji ravni, nadoknajata pa razliko z borbenostjo. Pripomniti pa gre, da so predvsem v obrambi Prosečani večkrat zelo ostri.

V višji 2. kategoriji sta Vesna in Zarja tudi na vrhu, kot edini slovenski imeni pa nekoliko oddaljeni od splošnega zanimanja, ki lažje dojema dogodke v nižji ligi s kar petimi slovenskimi društvi.

Nogometni mundial

Sredi decembra so v Ciudad Mexico izžrebali skupine za svetovno nogometno prvenstvo. Italija, ki brani svetovni naslov, je naletela na družbo Bolgarske, Argentine in Južne Koreje. Zaradi vse več nezanimivega državnega prvenstva postaja državna reprezentanca vedno aktualnejša. Italijani bodo v Mehiki odigrali otvoritveno tekmo SP 31. maja proti Bolgaraski.

Izvedenci — in to so v Italiji skoraj vsi — z zaupanjem pričakujejo kvalifikacijo reprezentance v drugi del prvenstva.

Uspešni smučarji

Beli cirkus svetovnega smučarskega pokala je pred kratkim priromal tudi v Slovenijo. Na smučiščih v Kranjski gori je 19-letni Rok Petrovič zabeležil blesteč uspeh v slalomu in nekako postal naslednik veteranu Bojanu Križaju. Petrovič je v tej sezoni zmagal že drugič. Dobro so se na raznih tekmovanjih odrezala tudi dekleta. Najzaneslivejša izgleda Mateja Svet.

Med smučarji skakalci se Primož Ulaž drži na vodilnih mestih.

Lep prizor s tekme Zarja-Opicina, ki ga je zaradi megle verjetno le redkokdo videl.

Uvod z zmagami in porazi

Ob koncu prejšnjega tedna so zaživela po božičnih in novoletnih počitnicah skoraj vsa prvenstva in zabeleženih je bilo nekaj vzpodbudnih uspehov.

Kras je v namiznoteniški A-ligi premagal Bocen s 4:1. Pri domačinkah je dala pečat zmagi Damjana Sedmak z zmago nad igralko, ki je uvrščena na drugo mesto v Italiji. Dve točki so osvojile tudi odbojkarice Mebla v mestnem derbiju z OMA, ki pa spada med slabše ekipe prvenstva. Ob čistem 3:0 ostaja Meblo še vedno nezanesljiva ekipa, včasih žrtev neizkušenosti, včasih pa medle-

ga odnosa do borbe.

Jadran je v Ferrari utrpel sicer predviden poraz (66:72) izkazal pa se je s solidno igro, ki ga je deset minut pred koncem privedla celo do vodstva.

Sobotni in nedeljski izidi

Jadran - Celana Bergamo	75:70
Meblo - Spinea	3:0
Terni - Kras	0:4
Primorec - Primorje	1:4
Kras - Gaja	2:3
Breg - Chiarbola	3:1
Vesna - Domio	1:1
Zarja - Fogliano	1:1

Nadaljevanja

stopek ni povsem ustavil v pričakovanju vladnega osnutka. Tako je senatna komisija nadaljevala z delom in pristopila k «avdicijam», se pravi poslušala je predstavnike družbene in kulturne stvarnosti naših krajev, ki so želeli povedati svoje mnenje.

Slovenci smo se na avdicije pripravljali dalj časa v enotni delegaciji, ki je res nastopila v prvi fazi avdicij pred senatno komisijo. Načrt, da bi naše zahteve razčlenjeno in poglobljeno predstavile senatorjem ostale slovenske kulturne, gospodarske, družbene in športne organizacije se ni obnesel zaradi nenadnih in nepričakovanih nesoglasij v sami enotni delegaciji. Imeli smo tako le prvo besedo, zadnjo pa so izrekli naši nasprotniki, italijanski nacionalisti iz vseh treh pokrajin naše dežele, ki so medtem že začeli z bobnečo protislovensko kampanjo preko tiska in vplivanja na politične stranke.

Vmes se je oglasila pri senatni komisiji tudi skupina sedemnajstih narodnostno mešanih ali italijanskih kulturnih, družbenih in sindikalnih organizacij in združenj ter dokazala senatni komisiji, da demokratična večina v deželi podpira in tudi uresničuje pravice naše skupnosti z dvojezičnim poslovanjem in spodbujanjem medsebojnega spoznavanja. Še posebej je zahtevo naše manjšine o globalni zaščiti podprla največja italijanska sindikalna zveza, splošna konfederacija dela CGIL, kar je zelo pomembno, saj združuje v svojem vodstvu vidne predstavnike obeh italijanskih levičarskih strank. Žal se večkratnemu pozivu nista odzvali ostali sindikalni konfederaciji, ki sta bili medtem angažirani v boju za zmago vladne koalicije na referendumu o draginjski dokladi.

Jesen je prinesla pozno ohladitev in streznitev. Ob 10-letnici podpisa osimskih dogovorov smo lahko otipljivo spoznali, da smo bili opeharjeni, saj se medtem ni premaknilo prav nič. V zraku so ostale le prazne obljube.

Med obljube se je pomešal tudi Vizzinijev osnutek, ki so ga proučevale vladne stranke, a je tako ali drugače pronican tudi v naše kraje, v roke najbolj razgretih nacionalistov. Ti so zagnali vik in krik, da bi pomerili svoje moči in dokazali, da sploh ni potrebna nikakršna zaščita za Slovence, ki jih je «premalo, a so zelo nevarni».

Vsi, ki so Vizzinijev osnutek tudi površno povohali ali pa rekonstruirali na osnovi raznih izjav in komentarjev, lahko spoznajo v njem eno izmed različnih inačic predlogov, ki so že krožili v časih, ko je bil predsednik vlade še Spadolini. Vizzini se res ni bogve kaj potru-

dil, kvečjemu je (bogve, na čigavo zahtevo) črtal kup členov in poglavij, da je bil predlog kar se da omejevalen in v bistvu zgolj potrditev obstoječega stanja, pa še to z določenimi omejitvami in odrekanjem celo pridobljenih pravic.

V socialdemokratskih krogih pravijo, da je to v resnici interpretacija, ki jo italijanska vlada daje osimskemu sporazumu in sklicevanju na «že uresničene» člene londonskega memoranduma, iz katerega so vzeli le znano mejo 25% slovenske prisotnosti za dvojezično poslovanje. Najbrž bo tako, o taki interpretaciji pa naj se izreče, kdor je te mednarodne dogovore podpisoval. Za nas ostaja predvsem ustavno načelo, ki ga je moč razbrati iz skladne interpretacije 2., 3. in 6. člena ustave ter končnih določil in člena 16, ki utemeljuje pojem «republike» kot subjekta uresničevanja omenjenih načel.

Proti sicer omejevalnemu Vizzinijevemu osnutku so se, kot šakali, oglasili republikanci in liberalci, dve sicer nepomembni stranki vladne koalicije, ki imata za sabo mrežo framazonskih lož in torej močno oporo v Trstu. Upravičeno računata na dediščino Liste za Trst, ko bo izpregla.

S PRI in PLI je potegnila tudi KD, ki se v čedalje večji meri uveljavlja kot konzervativni blok italijanske družbe. V naših krajih pa se njeni bivši morotejski predstavniki, hočejo pred svojimi volilci oprati krivde, da so svoj čas podpisovali osimske dogovore in se odpirali sosednjim narodom.

Brez potrebnega soglasja petih strank vladnega zakonskega predloga ne bo. To pa pomeni, da se vsa zadeva vrača tja, kjer je ves čas bila, v pristojne organe senata. V senatni komisiji za ustavne zadeve se namreč postopek polagoma, vendar komaj zaznavno, premika.

Potrebno je, da ga vlada sedaj ne ovira in omogoči še zadnji poskus usklajevanja med velikimi strankami. Glede na to, da bo KD trd oreh, pa je bistvenega pomena čimvečje soglasje med komuni-

sti in socialisti, kar bi ne smelo biti težko dosegljivo, če upoštevamo podobnost predstavljenih zakonskih osnutkov.

V tem je dober precedens skupen nastop ob sprejemanju finančnega zakona, ko so socialisti osvojili naš predlog, da bi vanj vključili postavko s kritjem morebitnega zaščitnega zakona in drugih ukrepov v korist naše manjšine. Gre za samostojno pobudo KPI, ki jo je ob pravem času predlagala naša slovenska komisija pri deželnem partijskem vodstvu za Furlanijo - Julijsko krajino, uresničila pa jo je naša slovenska zastopnica v senatu, tovarišica Jelka Grbec. Zamisel je med razpravo podprl sen. Castiglione (PSI) in dejal, da se strinja tudi predsednik vlade. Tako je bila odobrena v senatu, sedaj se mora o tem izreči še poslanska zbornica.

Sen. Castiglione je v Čedadu, na dnevu emigranta, priznal velik pomen popravka k finančnemu zakonu, saj je predsednik republike Cossiga pred dnevi zavrnil veliko pomembnejši ukrep, ker ni imel predvidenega kritja.

Zanimivo pa je tudi, da sen. Castiglione priznava spore v vladi in ugotavlja, da bo potrebno ubrati pot parlamentarnega usklajevanja, kjer majhne laične stranke nimajo veliko besede.

Vizzinijev predlog je torej propadel, še preden bi ga objavili, saj ni mogel zadovoljiti nikogar. Nas vsekakor ne, kar smo še posebej poudarili v dokumentu deželnega vodstva KPI za Furlanijo - Julijsko krajino in torej predstavlja mnenje italijanskih in slovenskih komunistov, celotne in enotne partije. To moramo poudariti, spričo poskusov ločevanja in napačnega prikazovanja, ki se pojavljajo od časa do časa in na katere smo upravičeno občutljivi.

Začenja se novo leto 1986, v katerem moramo ohraniti vse, kar je bilo pozitivnega iz prejšnjih izkušenj, obenem pa moramo prilagoditi naš boj novim razmeram. O tem bomo še razpravljali, vendar velja spoznanje o potrebi čimvečje enotnosti in borbenosti naše manjšine, kakor tudi nujnega povezovanja z italijanskimi naprednimi in demokratičnimi silami, v boju proti nacionalističnim pritiskom, za tak zakon, da bomo z njim zares zadovoljni.

Vsekakor bo parlamentarno delo doživelo več zastojev (kongresi, kriza) in bo časa na razpolago zelo malo. Morali bomo pohiteti in ne zapravljati preveč časa v medsebojnem razčiščevanju. Če res drži, da vsaka šola nekaj velja, potem si moramo priznati, da smo se iz lanske izkušnje naučili, da borbeni enotnosti Slovencev in italijanskih demokratov in alternativ.

Stojan Spetič

Na Silvestrovo pred petdesetimi leti sta stopila na skupno pot

Tončka in Mario Vidau

Iskreno jima čestita in želi še mnoga srečna skupna leta sekcija KPI Opčine-Bani. Čestitkam se pridružuje uredništvo Dela.